

Szentháromság ünnepe után 16. vasárnap

► Lk 7,11–17

A gyász fájdalomából az élet örömére

A vasárnap jellege

A Szentháromság ünnepe utáni 10–17. vasárnap témája: „Akiket Isten elhívott, azokat meg is igazította.” Ezen belül a 16. vasárnap fókusza: „Életünk el van rejtve Krisztusban.”

Ez a vasárnap idén belesik az Ars sacra fesztivál (szeptember 14–25.) időszakába, ráadásul

előző este (14-e) a templomok éjszakája program központilag ajánlott napja. Ennek az országos rendezvénysorozatnak célja kitárni a templomok kapuit, megmutatni építészeti, művészeti értékeiket és előadásokra, orgonakoncertre, installációkra, beszélgetésekre, gyerekprogramokra

hívni az érdeklődőket. A vasárnap textusa nagyon jó választás akkor is, ha a programba bekapcsolódik a gyülekezet.

Exegézis

Grendorf Péter 2016-os előkészítőjében ragyogó és részletes exegézist találunk. Igyekszem az ismétléseket kerülve olyan információkat átadni, amelyek csak érintőlegesen vagy nem kerülnek elő az említett munkában.

Felütés: Lukács evangéliumának ez a naini epizódja (külön anyaga) mintha az emmausi tanítványok vallomásának előízeként jelenne meg: „...ami a názáreti Jézussal esett, aki cselekedetben és szóban hatalmas próféta volt Isten és az egész nép előtt...” (Lk 24,19)

11. vers: Nain városa. Galilea délnyugati részén, Názárettől csak mintegy tíz kilométerre fekszik, ma Nein néven találjuk meg. A város közelsége felveti annak lehetőségét, hogy Jézus korábban is megfordult itt, azonban csak ez az említés van róla. Legtöbben úgy vélik, túlságosan kicsi volt ahhoz, hogy városfala legyen. Városkapuja is inkább áthidaló volt. Az bizonyos, hogy a településtől nem messze sziklasírokat találtak, régi temetkezési helyek maradványait.

καὶ συνεπορεύοντο αὐτῶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ὄχλος πολὺς – és együtt mentek vele tanítványai és nagy sokaság. Az elhangzó tanítások és a megelőző kapernaumi csoda együtt azt eredményezik, hogy a Jézust követők száma erősen megnövekedett. Nain városához érve Jézust és tanítványait jelentős tömeg követi, dacára a mai szemmel nézve jelentős gyalogútnak, a harmincöt-negyven kilométeres távolságnak.

Az idézett jelenet egy ókori drámához hasonlít: a jelen lévő sokaság, mint egy görög kórus, kíséri és magyarázza a cselekményt.

12. vers: ἰδοὺ ἐξεκομίζετο τεθνηκῶς – íme, egy halottat hoztak ki. ἐξεκομίζετο – az ige passzív praet. imperfectum: kihozatott; jelentése: 'ha-

lottat (eltemetésre) kivinni a településről' – csak itt fordul elő az Újszövetségben.

μοιρογενιῆς υἱὸς τῆ μητρὶ αὐτοῦ – egyszülött fia az ő anyjának. Az asszonynak egyetlen földi reménysége és támasza ez a fiú. A gyász megpróbáltatásán túl azt is látjuk, hogy kétségbeejtően magára maradt. A farizeusi gondolkodás még azt is vélelmezte, hogy valamilyen nagy bűnt követett el ez a nő, amiért Isten ekkora fájdalommal sújtotta (ti. férje halála után még a fiát is elvette).

A teológiában hangsúlyos „egyszülött Fiú” kifejezés bizonyára óhatatlanul munkál bennünk. A protestáns felfogás szerint Jézusnak fiú- és nőtestvérei is voltak (Mk 6,3), akiket a római katolikus teológia unokatestvéreknek tekint. Jézus tehát édesanyja szemszögéből az első, de nem az egyszülött fia volt. (Aki azonban a kereszt szenvedései közben is gondoskodik édesanyja képviselétéről, amikor Jánosra bizza Máriát.) Azonban ő az Atya Egyszülöttje, „... az egyszülött Isten (Fiú), aki az Atya kebelén van...” (Jn 1,18).

καὶ αὐτὴ ἦν χήρα – és ő özvegyasszony volt. Mivel az asszony férje korábban meghalt, a fiúnak kellett volna a későbbiekben anyja anyagi ellátásáról és jogi képviselétéről gondoskodni.

καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἰκανὸς – a város nagy tömege (sokaság kísérte). Fialat elhunytjánál jellemző, valamint halottat utolsó útjára elkísérni érdemszerző cselekedetnek számított.

13. vers: καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ κύριος – és meglátván őt az Úr. Bár ebben a szituációban a látás lehet „észrevétel”, az ezt követő különleges, érzelmi töltésű kifejezés mégis azt a fajta látást idézi emlékezetünkbe, amely az Isten sajátja: „Az ember azt nézi, ami a szeme előtt van, de az Úr azt nézi, ami a szívben van.” (1Sám 16,7)

A κύριος a Septuagintában legtöbbször a Tetragrammaton ἰηϋϋ̄ helyettesítője. Lukács a másik két szinoptikus evangéliumhoz képest gyakrabban használja ezt az erős krisztológiai kifejezést, ahogyan itt is teszi.

ἐσπλαγχνίσθη – 'megkönyörült', 'könyörületre indult', '(szívében) megindult'. Ritka és ne-

hezen lefordítható ige. A belső részek megreme-gését, a fizikailag átértett együtt szenvedést (com-passio), az anyai szeretetet, Isten könyörületét és irgalmát fejezi ki. Jézus irgalmassága, mai diva-tos szóval: empátiája jelenik meg Lukács tolmá-csolásában. Egy párhuzam még ezzel a kifejezés-sel: „*Arra ment egy samaritánus is. Amikor oda-ért hozzá, és meglátta, megesezt rajta a szíve.*” (Lk 10,33; Káldi-Neovulgáta)

Μὴ κλαῖε – Ne sírj! Jézus így szólítja meg az asszonyt: Ne sírj többé! Hagyd abba most már a sírást! A görög igealak nem egyszerűen a sírást tiltja meg az édesanyának (ez nem is lenne helyénvaló), hanem azt a reményt és bizonyossá-got fogalmazza meg, hogy hamarosan olyasvala-mi fog történni, ami minden sírásnak véget vet (SZÉKELY 2016).

14. vers: καὶ προσελθὼν ἤψατο τῆς σοροῦ – és odamenve megérintette a koporsót. A zsidó temetkezési szokások szerint lepelbe bugyolálták a holttestet, amit egy ládára emlékeztető koporsóba fektettek, s ezt egy „Szent Mihály lovára” emléke-zető eszközre helyezve vittek a temetőbe. Érdekes-ség, hogy ezen a helyen kívül egyedül a József hal-látát követő balszamoszás és temetés vonatkozásá-ban kerül elő a koporsó szó. A temetkezés-holttest témája az egyiptomiak számára a hitükhöz tarto-zott, ellenben a zsidóság még az említését is kerüli. Az, hogy Jézus megérinti a koporsót, jelentéssel bír: ezzel vállalja, hogy a mózesi törvények szerint egy hétig tisztátalanra lesz, a templomba sem mehet, sőt meg is kell tisztítania magát (4Móz 19,11kk).

Α ἅπτω ige az érintésben az erő kifejeződése is. Párhuzamos hely, ahol ez előkerül: „*Az egész tömeg érinteni akarta őt, mert erő áradt ki belőle, és meggyógyította mindnyájukat.*” (Lk 6,19; Káldi-Neovulgáta) Jézus érintése gyógyító erő, amelyre vágynak az emberek.

Νεαίνισκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι – „*Ifjú, ne-ked mondom, kelj fel!*” ἐγέρθητι – kelj fel! Szó sze-rint: keltessél/támasztassál fel! Νεαίνισκε – ifjú.

15. vers: ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς καὶ ἤρξατο λαλεῖν – felült a halott, és elkezdett beszélni.

Megdöbrentő jelenet, amelyet Lukács még az-zal is fokoz, hogy hangsúlyozza: a halott ül fel (s nem az ifjú). Nem tetszhalott, nem félholt, nem halálán lévő, mint Kapernaumban – hanem egy halott. (Jn 11 még egyet rátesz: a *negyednapos* ha-lott.) Α λαλεω ige egyaránt kifejez csevegést, fe-csegést, beszédet, sőt méltatást (a latin *laudatio* is innen ered). Ebben az esetben az élet kétségbe-vonhatatlan bizonyítéka ez a beszéd. A fiú mon-dandója hiányzik, Lukács megítélése szerint alig-hanem érdektelen.

16. vers: Προφήτης μέγας ἠγέρθη ἐν ἡμῖν – nagy próféta „támasztatott”. ἐδόξαζον τὸν θεὸν – dicsőítették Istent. Ἐπεσκέψατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ – meglátogatta Isten az ő népét. Profetikus megnyilvánulás a szem-tanúk részéről, tartalmi egyezés Zakariás éne-kével (Lk 1,78).

17. vers: ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ – egész Júdea-ban. Jézus híre Galileából elterjed Júdea-ba, a mes-siási reménységek erősödnek.

A gyász fájdalomból az élet örömére

E vasárnapon az úgynevezett ünneptelen félév nagyjából a felénél tart. Valójában ez is ünne-pel teli, hisz minden vasárnap alkalom, hogy még szorosabb kapcsolatba kerüljünk az Úrral, aki ér-tünk földre jött, s az emberlét minden állomását megjárva értünk önmagát áldozatul adta a ke-reszten. Ünnepi pillanatai életünknek, amikor az evangéliumot hallgatva találkozunk Jézus irgal-mas és emberszerető megnyilvánulásaival. Taní-tásai, gyógyításai, csodái mind ennek eszközei. Ezek közül az óegyházi perikópa egyik gyöngy-szeme a naini ifjú feltámasztásának története.

A modern pszichológia igencsak kibővítette az emberi veszteséglistát. A szeretteink elvesz-tése miatti gyász mellett megjelenik már benne a háziállatok, a munkahely, az egészség, a fiatal-ság elvesztésének, a válásnak vagy akár a Covid-szabályok miatt elmaradt szalagavatónak vagy

ballagásnak a veszteségélménye. Láthatjuk, hogy valójában mindenki átél nehezen elhordozható helyzeteket, megtapasztalásokat. Azonban egy közvetlen hozzátartozó halála s kimondottan a gyermekhalál olyan mélyen érinti emberi énünket, hogy minden megkérdőjeleződik, még az élet értelme vagy értelmessége is.

Amikor mi magunk is magzatot veszítettünk, és sokan próbáltak valamivel vigasztalni, egészen megdöbbenem, mennyien vannak körülöttem, akik ezt valamikor megtapasztalták. Addig nem került elő beszélgetésekben, mélyre temették magukban. Ma már tudom, minden gyülekezetben jó páran hordoznak némán nagy terheket. Ez a textus tehát sokakat mélyen érint, és ezek az emberek vágyakoznak arra, hogy megerősödhessenek a feltámadás reménységében, vigasztalás és békesség töltse be szívüket.

Az a Jézus pedig, aki megállt a naini özvegy fájdalmát enyhíteni, rájuk-ránk is ugyanezzel az irgalommal tekint. Neki a mi mai fájdalmunk-gyászunk is számít! (Azt nem merném állítani, hogy egy elmaradt szalagavató bál a veszteséglistánkon megállásra készítené az Urat, de egy elrontott házasság, megromlott testvérkapcsolat, szülő-gyerekek konfliktus bizonyosan.) Nem véletlen az sem, hogy Jézus ezt a fiút visszaadja anyjának. Nem hívja magával, mert anyja mellett a helye.

Épp ezért hirdessük azt az Urat, aki nemcsak egyperces főhajtásra áll meg, hogy részvétét kifejezze, hanem mellénk lép, és életet teremtő szavát ajándékozza nekünk. Elűzi a halál szomorúságát, és reménységgel tölti meg a szívünket. Mert aki Jézussal találkozik, és szavának enged, annak reménye és jövője is van.

Igehirdetési vázlat

1. Ünnepeink élet és halál mezsgyéjén – az emberi élet nagy állomásai
2. Veszteségeink – Jézus nélkül
3. Veszteségeink – Jézussal találkozva

További javaslatok az istentisztelethez

Lekció

JSir 3,22–33; Ef 3,13–21

Ének

EÉ 362

Imádság

30. zsoltár (Hálaadás az életért)

Illusztrációk

VERS

Jobbágy István: *A naini ifjú*¹

A naini ifjút
Halál elragadta,
Egyedül maradt már
Özvegy édesanyja.

Siratja, siratja
Kicsi város népe,
Viszik és kísérik
Temető kertjébe.

Az Úr Jézus éppen
A várost eléri,
Az özvegyet szánja:
„Ne sírj” – mondja néki.

A koporsót akkor
Megérinti karja,
És a fiú fölkél,
Szóra nyílik ajka.

Általveszi anyja,
S dicsőítik Istent,

¹ http://jonas.magveto.sk/menu-bal/keresztynversekgyujtemeny/keresztynversekgyujtemeny/Jobbagy_Istvan.htm.

Nain városában
Hogy ily csodát mívelt.

Hisszük, hogy halálunk
Annyi, mint egy álom,
Mert Jézus feltámaszt,
Úr ő a halálon!

KÉPZŐMŰVÉSZET

Woditzer Judit síremléke² (Kőszeg, Jurisics tér 14.). A késő barokk síremlékművészet szép és

² https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Grabstein_Woditzer_%E2%80%A01791,_J%C3%BCngling_von_Na%C3%AFn,_2021_K%C5%91szeg.jpg.

egyedi alkotása az a sírkő, amelyen a naini ifjú feltámasztásának jelenetét láthatjuk. A síremléket Woditzer József kalaposmester állíttatta feleségének, Juditnak.

Számos festmény, ikon jeleníti meg a naini ifjú történetét. Mégis ezt a síremléket választottam, mert azon tűnődtem, hogy mi mindenre gondolhatott az özvegy férj, amikor a felesége tiszteletére állíttatott sírkövön rátekintett az égbe mutató Jézusra, a gyermekének örvendő anyára vagy éppen a fél szemét kitakaró angyalra. Úgy gondolom, a halál Legyőzője, a szeretet Megjelenítője adott vigasztalást a gyászoló Woditzer kalaposmesternek és ad nekünk is.

Felhasznált és ajánlott irodalom

PRÖHLE Károly 1966. *Lukács evangéliuma*. Evangélikus Egyetemes Sajtóosztály, Budapest.

VARGA Zsigmond 1992. *Görög–magyar szótár az Újszövetség irataihoz*. Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Budapest.

KISS Sándor 1983. *Újszövetségi görög–magyar szógyógyarázat*. Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Budapest.

MARTIN, John A. 1997. Lukács evangéliuma. In: John F. Walvoord – Roy B. Zuck (szerk.): *Máté–János*. Ford. Köves Gábor. Keresztyén Ismeretterjesztő alapítvány, Budapest. (A Biblia ismerete kommentársorozat 6.)

SZÉKELY János 2016. A Biblia üzenete: „Ne félj már, megmentelek téged!” – Lk 7,11–17. *Új Ember*, június 3. <https://ujember.hu/a-biblia-uzenete-ne-feljmar-megmentelek-teged-lk-711-17/>. (Megtekintés: 2024. július 1.)

GRENDORF Péter 2016. Szentháromság ünnepe után 16. vasárnap (Lk 7,11–17). *Lelkipásztor*, 91. évf. 8–9. sz. 344–346. o.

■ SCHALLER BERNADETT